

20. 3. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Možné důsledky odmítnutí dědictví

Dědické řízení je řízením nesporným, které se řídí zásadou oficiality, což znamená, že se toto řízení zahajuje i bez návrhu. Soud zahájí dědické řízení jakmile se dozví, že někdo zemřel nebo byl případně prohlášen za mrtvého. Účastníky dědického řízení jsou osoby u kterých je důvodné, že jsou dědici zůstavitele. Následně soud vyrozumí tyto osoby o jejich dědickém právu. Zásadní je, že nikdo nemůže být nucen, aby byl dědicem. Soud upozorní případného dědice, že dědictví lze odmítnout, a to ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy byla taková osoba soudem poučena, že má právo dědictví odmítnout.

Samotný úkon odmítnutí dědictví je jednostranné právní jednání na základě kterého se osoba, která se má stát dědicem, výslovně vzdává práva na dědictví. Tento úkon je neodvolatelný a může být učiněn neodvolatelným projevem jak v písemné formě tak ústní formě vůči soudu, který je příslušný k řízení o dědictví. Na jeho uvolněné místo potom nastupují další dědicové. Shora popsany postup ve věci odmítnutí dědictví nemá zásadní výkladové problémy.[1]

Vytvoříme modelovou situaci, kdy požádala o právní službu klientka s tím, že se na ni obrátil věřitel a požaduje uhradit dluh, který je předmětem exekučního řízení vůči jejímu bratrovi. Věřitel odkázal na usnesení příslušného okresního soudu, ze kterého vyplývá, že její bratr odmítl dědický podíl z dědictví po jejich otci, který by na něj připadl. Celý dědický podíl tak získala klientka. Věřitel se domáhal na klientce úhrady s odůvodněním, že klientka získala majetkový prospěch a na základě této skutečnosti žádá o zaplacení dlužné částky. V případě, že tato částka nebude uhrazena, budou nuceni přistoupit k řešení soudní cestou. K tomuto dopisu přiložil věřitel příkaz k úhradě nákladů exekuce, kdy jako povinný byl označen bratr klientky.

Nepochybně bratr klientky účelově využil svého práva a odmítl dědictví po jeho otci. Bratr klientky odmítl dědictví účelově, aby se vyhnul případnému uspokojení věřitelů z dědictví. Jaký dopad má taková situace na klientku a jaké jsou možnosti obrany? Klientka není vůči věřiteli v žádném vztahu a s bratrem se nestýká a nezná jeho finanční situaci.

Zákon č. [89/2012](#) Sb. občanský zákoník v platném znění (dále je občanský zákoník) v žádném svém ustanovení neobsahuje tzv. „odporovatelnost“, která byla obsažena v § 42a obč. zák. platného do 31.12.2013. V tomto konkrétním případě mám za to, že bratr klientky odmítl dědictví po svém otci, ač věděl, že proti němu jsou nařízeny exekuce. Občanský zákoník nově pojmenovává obranu věřitele pojmem „relativní neúčinnost“ a upravuje to v ustanovení § 589 - § 599 občanského zákoníku. Z uvedeného vyplývá, že pokud zkracuje právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli účinné. Vedle odpůrcí žaloby dle § 589 odst. 2 občanského zákoníku je obsažena v občanského

zákoníku i tzv. „výhrada neúčinnosti“. Věřitel jejím prostřednictvím, jednostranným projevem vůle informuje adresáta o možném budoucím dovolání se neúčinnosti právního jednání dlužníka. Jedná se svým způsobem o institut preventivní povahy, na základě kterého lze předejít odpůrcí žalobě. Co se týká výhrady, ta má zejména preventivní funkci, jinak jsou podmínky pro uplatnění obdobné jako v případě odpůrcí žaloby. Výhrada musí mít písemnou formu a splňovat náležitosti platného jednostranného adresného právního jednání. Výhrada musí splňovat důvody, pro které se věřitel může domáhat relativní neúčinnosti právních jednání dlužníka. Zásadní rozdíl je v tom, že odpůrcí žaloba se podává u příslušného soudu, ale výhradu je třeba doručit notáři či exekutorovi, případně soudu, s žádostí, aby ji oznámil tomu, vůči komu se věřitel neúčinnosti právního jednání dovolává. Za poznámku stojí také skutečnost, že pokud výhrada je doručena notáři či exekutorovi či případně soudu, neběží lhůta k podání odpůrcí žaloby. Jak bylo již výše uvedeno, věřitel má tedy 2 možnosti, podat odpůrcí žalobu k soudu či uplatnit preventivně tzv. výhradu neúčinnosti právního jednání dlužníka.

Dle předmětných ustanovení občanského zákoníku je možné odporovat právním jednáním jeden rok až pět let nazpět. Jeden rok zpětně je lhůta pro uplatnění odpůrcí žaloby (§ 590 odst. 2), dva roky zpětně je třeba podat odpůrcí žalobu vůči bezplatným převodům majetku (§ 591) a pokud se jedná o převody mezi osobami blízkými dle § 590 odst. 1 písm. c) je zde stanovena domněnka, že takové osobě byl zkracovací úmysl znám. O 5 letou lhůtu se jedná tam, kde je zkracující jednání, kdy dlužník učinil úmysl zkrátit své věřitele, jak je to např. u bratra klientky, který odmítl dědictví, ač nebylo předlužené. Je třeba mít na zřeteli, že k podání odpůrcí žaloby u převodu rodinného majetku na osoby blízké se jedná pouze o 2 roky. [2]

Obecně odpůrcí nárok je zákonným obligačním právem, který ve smyslu vedlejšího nároku stojí vedle pohledávky věřitele vůči dlužníku. Tento obligační vztah existuje vedle vztahu věřitele a dlužníka a také mezi věřitelem a osobou, na níž dlužník převedl majetek nebo která získala majetkový prospěch např. převzetím dědického podílu, který by jinak připadl dlužníkovi. Jestliže nárok věřitele nelze uspokojit, protože se to stalo nemožným, má věřitel další nárok, a to nárok na finanční náhradu v penězích. Co se týká právní kvalifikace nároku, přikláním se k tomu, že se jedná o právo z bezdůvodného obohacení.

Důležité je také, za jakou hodnotu by náhrada v penězích byla počítána a mám za to, že rozhodující je hodnota majetku v době převodu majetku z dlužníka nebo případně také hodnota majetku ke dni právní moci rozsudku, kterým bylo vyhověno odpůrcí žalobě.

Nárok směřuje vůči žalovanému, kterého zákon považuje za nepoctivého držitele a takový nepoctivý držitel musí také uhradit případnou škodu, která vznikla z jeho držby. Může se jednat i o ušlý zisk, apod. V jiném postavení se nachází klientka jako dědic, když u ní se předpokládá postavení poctivého držitele. V takovém případě je držitel povinen uhradit pouze nutné náklady, které vznikly zachováním podstaty držené věci. Nelze však na ní požadovat vydání užitků, přírůstků apod.

V daném modelovém případě bratr klientky odmítl dědictví z důvodu, že proti němu byly vedeny exekuce a svým jednáním měl úmysl zkrátit věřitele. Automaticky připadlo celé dědictví klientce jako sestře dlužníka s tím, že je na věřiteli, aby uplatnil vůči dlužníkovi podání odpůrcí žaloby či, aby uplatnil výhradu neúčinnosti právního jednání dlužníka ve shora uvedených lhůtách.

Obecně osoby blízké, jako má klientka, mají obranu velmi omezenou. Obrana osoby blízké v řadě přímé, může spočívat pouze v tom, že mohou tvrdit, že o úmyslu dlužníka zkrátit odporovaným právním úkonem věřitele nevěděla, ani vědět nemohla. Nepochybně takové tvrzení je třeba prokázat a navrhnout patřičné důkazy. Je otázkou, zda tvrzení klientky o tom, že neměla tušení, že její bratr se „topí v dlužích“ a jsou na něj vedeny exekuce, se podaří prokázat. Obdobně se postupuje jako u

odmítnutí dědictví, pokud by došlo k darování na základě darovací smlouvy či podobným právním jednáním, které by vedlo k převodu majetku.

V důsledku změny terminologie zákona je nezbytné, aby věřitelé využívali nástroje, které obsahuje zákon č. [89/2012](#) Sb. občanský zákoník v platném znění. Vedle podání odpůrcí žaloby se jedná i o využití preventivní funkce výhrady neúčinnosti právního jednání dlužníka.

Mgr. Jiří Vágner,
advokát, partner

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
Fax: +420 224 941 940
e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] Občanský zákoník - komentář - Švestka/Dvořák/Fiala/ Zuklínová/Nová/ Elischer/Frinta/Frintová - Wolters Kluwer, a.s. 2014

[2] Občanský zákoník - komentář - Švestka/Dvořák/Fiala/ Zuklínová/Nová/ Elischer/Frinta/Frintová - Wolters Kluwer, a.s. 2014

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení §](#)

503 zákona o zvláštních řízeních soudních

- De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita
- Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?
- Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?
- Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů
- Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci
- Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob
- (Ne)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru
- Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu